

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. V kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. V kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. V kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 223. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hcaeventyr05val-shoot-idm139748570319808.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. V kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Tillæg. Eventyr udenfor de samlede udgaver.

224
225

Det sjunkne Kloster. Efter Gottschalcks tyske Folkesagn.

Nær ved Flekken *Neuenkirch* ligger der, midt i den dunkle Skov, en eensom Eng med en lille Sø; Stedet her er kun lidet besøgt, ja kun Faa kjende det. Den sorte Granskov rundt om har noget Melancholsk, noget, der vækker Gysen, i det den ligesom kaster et hemmelighedsfuldt Slør over dette Sted, hvor ingen Fugl quiddrer, ingen Solstraale ret finder Vei. Søen selv er uendelig dyb, og det er en Grund mere, hvorfor man frygter den.

For mange Aarhundreder siden stod her et Nonnekloster, med høie Taarne og udhugne Steenbilleder i den røde Muur.

En mørk, stormende Vinternat, kom der engang en gammel, fattig Mand; syg og afkræftet vilde han her bede om Ly og Natleie; han bankede paa Porten, men Portnersken var en magelig, haardhjertet Qvinde; det var hende for koldt og for megen Uleilighed, at gaae ned og aabne de mange Laase og Skodder; hun raabte derfor kort og vred til ham, at han maatte gaae og søge andet Natleie, men det var den Gamle, for Udmattelse og Kulde umueligt at gaae længer; han bad endnu engang, jamrede og græd, men forgjæves; selv Priorinden og alle de andre Nonner lode sig ikke røre ved hans Nød. Kun en eneste, der endnu ikke havde aflagt Ordenens Løfte, blev rørt derved, og bad for ham; men de loe ad hende, spottede hendes gode Følelse og lode den Gamle blive udenfor.

Da steg Uveiret meer og meer; den gamle Mand berørte Muren med sin Stav, og i samme Nu sank det stolte Kloster ned i Dybet. Bøg og Ild bølgede op af det frygtelige Svælg, som derpaa fyldtes med Vand. Da Uveiret lagde sig om Morgenen, saae man en Sø paa det Sted, hvor Dagen forud det gyldne Kors havde funklet i Sollyset paa de høie Klokketaarne.

Hiin godmodige Søster, der ene følte Medlidenhed for den Gamle, nærede en oprigtig, levende Kjærlighed til en af Egnens mest ædle Riddere; Klostret var hende derfor et Fængsel. Men i manges natlig Time sneg Ridderen sig gennem Skoven til

* *
-- 226

det eensomme Kloster. Naar da Alt slumrede rundt om, talede de gennem Gittret til Cellen, og ofte stod allerede Daggryet paa Himlen før de skildtes ad.

Ogsaa i denne stormende Nat kom han. Men, hvor bævede ikke hans Hjerte af Angest og Smerte, da han ikke længer saae Klostret der, men kun hørte, hvor Vandet brusede og kogte i den tykke Bøg. Han vred sine Hænder, jamrede og raabte den Elskedes Navn, saa det kunde høres gennem Stormen vidt omkring.

»Kun een Gang, kun een eneste Gang,« sukkede han, »kom tilbage i mine Arme!«

Da hørte han en Stemme fra Dybet, hvor Søen reiste sine skummende Bølger.

»Kom imorgen Nat ved den ellefte Time, her paa dette Sted! Paa Vandfladen her vil Du da see en blodrød Silketraad, tag den og træk op!«

Stemmen taug. Fuld af Sorg og Smerte vandrede Ridderen hjem, uvis om, hvad hans Skjæbne vilde blive. Men paa den fastsatte Tid kom han igjen og gjorde hvad Stemmen havde befaleet ham.

Skjælvende greb han den blodrøde Traad, trak den op og - da stod hans Elskede for ham.

»Den uudgrundelige Skjæbne,« sagde hun, »der lod mig Uskyldige synke i Dybet med de Skyldige, har forundt mig, at jeg hver Nat, fra elleve til tolv, tør tale med Dig; men aldrig tør jeg overskride denne bestemte Tid; gjorde jeg det, da saae Du mig aldrig mere; heller ikke tør nogen anden Mand, uden Dig, faae mig at see, ellers vil en usynlig Haand overskjære min Livstraad.«

Længe, længe, fortsatte Ridderen sine natlige Besøg, og altid steg den Elskede op af de blaae Bølger, naar han trak i den blodrøde Traad. De vare begge saa lykkelige ved disse hemmelighedsfulde Sammenkomster, og frygtede heller ikke for at blive overraskede her paa dette eensomme, frygtede Sted. Men Nid og Ondskab belurede Ridderens Fjed og en fremmed Mand saae de Elskende vandre Arm i Arm ved Søens Bred. Da Ridderen nu den følgende Nat i det klare Maaneskin, nærmede sig den kjære Sø, da var Vandet blodrødt, skjælvende greb han Traaden, men - den var bleget hvid og skaaren over.

Jamrende løb han rundt om Søen, vred sine Hænder og raabte den Elskedes Navn. Men Alt blev stille. Da styrtede den trøstesløse Yngling sig i Søen og Vandet lukkede sig over ham.

H. C. Andersen.

227

Den fattige Kone og den lille Canariefugl.

Der var en stakkels fattig Kone, hun var saa bedrøvet, havde ikke noget at spise eller drikke, og hendes Mand var død, skulde puttes ned i den sorte Jord; men hun var saa fattig at hun ikke kunde kjøbe en Liigkiste og Ingen vilde hjælpe hende, ikke en eneste Een og saa græd hun og bad den gode Gud hjælpe, for han er saa god mod os allesammen. Vinduet var lukket op og en lille bitte Fugl fløi ind i Stuen, det var en Canariefugl der var flyvet bort fra sit Buur og flyvet hen over alle Tagene og kom nu ind af Vinduet til den fattige Kone, den satte sig ved Hovedet af den døde Mand og sang saa nydeligt; det var ligesom den vilde sige til Konen: Du maa ikke være saa bedrøvet, kan du høre hvor fornøiet jeg er! - Og den stakkels Kone tog nogle Brødkrummer i sin Haand og kaldte paa den lille Fugl og saa hoppede den hen og spiiste og den var saa sød! saa bankede det paa Døren og der kom en anden Kone og da hun saae den lille Canariefugl, der *var flyvet ind af Vinduet, sagde hun, det er bestemt den Fugl der staar skrevet om i Avisen idag, den er flyvet bort fra nogle Folk omme i Gaden. - Og den stakkels fattige Kone gik hen til Folkene med den lille Fugl, og de bleve saa glade da de saae den igjen, og de spurgte hvor hun havde faaet den og saa fortalte hun at den var flyvet ind af Vinduet og havde sat sig ved hendes døde Mand og sjunget så nydeligt, saa hun holdt op at græde, skjønt hun var saa fattig og ikke kunde kjøbe en Kiste til sin Mand og havde slet ikke noget at spise. - Og det gjorde Folkene saa ond for de vare saa gode og de vare saa glade for Fuglen og købte en Liigkiste til den døde Mand, og sagde til den fattige Kone at hun maatte komme der hver Dag og skulde faae at spise og drikke, og hun blev saa glad, og takkede den gode Gud fordi den lille pæne Canariefugl saaledes var flyvet ind til hende, da hun var saa bedrøvet.

* *

228

Smaahistorier. (Efter det Tydske*).

Det er Dig, Fabelen sigter til!

Oldtidens Vise have snildt opfundet, hvorledes man uden at være Folk grov lige op i Ansigtet, kunde sige dem Sandheden. De holdt nemlig foran dem et sælsomt Speil, i hvilket alle Slags Dyr og forunderlige Ting kom tilsyne og frembragte et lige saa morende som opbyggeligt Skue. Det kaldte de en Fabel, og hvad Taabeligt eller Klogt nu Dyrene der udrettede maatte Menneskene føre over paa sig og derved tænke: det er Dig Fabelen sigter til! Saaledes kunde nu Ingen blive vred derover. Vi ville tage et Exempel:

Der vare to høie Bjerger, og øverst oppe paa hvert Bjerg stod et Slot. Nede i Dalen løb en Hund, den snusede henad Jorden ligesom om den, for at stille Hungeren, søgte efter Muus eller Agerhøns. Da klang med eet, fra det ene Slot, Trompeten, som forkyndte, at man nu skulde der til Bords. Hunden løb strax op ad Bjerget for at faae lidt med, men i det den var kommen Halvveien, holdt Trompeterne op at blæse, og en Trompet fra det andet Slot begyndte. Da tænkte Hunden, her har man nu afspist før jeg kommer, men derovre vil man nu først til at spise; den løb derfor ned igjen og opad det andet Bjerg. Men nu begyndte igjen Trompeten paa det første Sted, derimod holdt den anden op. Hunden løb igjen ned ad, og igjen opad, og blev saaledes ved, til endelig begge Trompeter taug stille, og Maaltidet var endt paa hvilket Sted den kom.

Gjæt nu engang, hvad Oldtidens Vise ville sige med denne Fabel og hvem der er den Nar, som saaledes løber sig træt uden at vinde, hverken her eller der.

* * *
— — —
229

2. Talismanen.

En Prinds og en Prindsesse levede endnu i deres Hvedebrødsdage. De følte sig saa overordentlig lykkelige; kun een Tanke foruroligede dem, det var den: mon vi alletider blive saa lykkelige som nu. Derfor ønskede de at eie en Talisman, ved hvilken de kunde sikkre sig imod enhver Utilfredshed i Ægtestanden. Nu havde de ofte hørt tale om en Mand, som boede ude i Skoven og af alle Folk var anseet for sin Viisdom; i enhver Nød og Forlegenhed vidste han at raade til det Bedste. Prindsen og Prindsessen begave sig ud til ham og fortalte hvad der laae dem paa Hjertet. Da den vise Mand havde hørt det, svarede han: »Reis igjennem alle Verdens Lande, og hvor I da træffe et Par ret tilfredse Ægtefolk, beder dem om et lidet Stykke af det Linned, de have paa Kroppen, naar I faae det, saa bærer det altid paa Eder. Det er et probat Middel.«

Prindsen og Prindsessen rede afsted og snart hørte de en Riddersmand nævne, der med sin Kone skulde leve det allerlykkeligste Liv. De kom op paa Slottet, spurgte dem selv ad, om de i deres Ægteskab vare saa særdeles tilfredse, som Rygtet sagde. »Ja vist!« blev der svaret, »paa det ene nær, at vi have ingen Børn!« Her var altsaa Talismanen ikke at finde, og Prindsen og Prindsessen maatte reise videre for at opsøge fuldkommen tilfredse Ægtefolk.

De kom derpaa til en Stad, i hvilken, hørte de, boede en ærlig Borgermand, der med sin Kone levede i største Eendrægtighed og Tilfredshed. Til ham gik de hen og spurgte ligeledes, om han i sit Ægteskab virkelig var saa lykkelig, som Folk sagde. »Ja, det er jeg!« svarede Manden, »min Kone og jeg leve det bedste Liv med hinanden, havde vi kun ikke saa mange Børn, de give os megen Sorg og Bekymring!« - Hos ham var altsaa heller ikke Talismanen at finde, og Prindsen og Prindsessen reiste videre igjennem Landet, spurgte allevegne efter tilfredse Ægtefolk, men ingen meldte sig.

En Dag, som de rede langs Mark og Eng, bleve de vaer, ikke langt fra Veien, en Hyrde, som nok saa lystigt blæste paa Skalmeie. Paa samme Tid saae de, komme hen til ham en Kone med et Barn paa Armen og en lille Dreng ved Haanden. Saasnart Hyrden saae hende, gik han hende imøde, hilste og tog det lille Barn, som han kyssede og kjælede for. Hyrdens Hund

*
— 230

kom hen til Drengen, slikkede hans lille Haand, gjøede og sprang iveiret af Glæde. Imidlertid satte Konen tilrette Potten, hun havde bragt med og sagde: »Fa'er, kom nu og spiis!« Manden satte sig og tog for sig af Retterne, men den første Bid fik det lille Barn, den anden deelte han med Drengen og Hunden. Alt dette saae

og hørte Prindsen og Prindsessen, de gik nu nærmere, talte til dem og sagde: »I ere dog ret hvad man kalder lykkelige og veltilfredse Ægtefolk?«

»Ja, det ere vi!« svarede Manden, »Gud være lovet! ingen Prinds og Prindsesse kunne mere være det, end vi!«

»Nu saa hør«, sagde Prindsen, »viis os en Villighed, som I ikke skulle komme til at fortryde. Giv os et lille Stykke af det Linned, I have paa Kroppen!«

Ved denne Tiltale saae Hyrden og hans Kone underligt paa hinanden; tilsidst sagde han: »Gud veed, gjerne vilde vi give Eder, og det ikke blot et lille Stykke men endogsaa hele Skjorten og Særken, havde vi bare nogen, men vi eie ikke en Trevl!«

Saa maatte da Prindsen og Prindsessen med uforrettet Sag reise videre. Endelig bleve de kjede af denne lange forgjæves Omflakken og vendte derfor hjemad. Da de nu kom forbi den vise Mands Hytte, skjændte de paa ham, fordi han havde givet dem et saa daarligt Raad. Hele deres Reise-Historie fik han at vide.

Da smilede den vise Mand og sagde: »Have I virkelig reist saa forgjæves? Komme I ikke hjem, rige paa Erfaring?«

»Ja,« svarede Prindsen, »det har jeg erfaret, at Tilfredshed er et sjeldent Gode paa denne Jord!«

»Og jeg har lært«, sagde Prindsessen, »at man, for at være tilfreds, behøver ikke andet, end netop - at være tilfreds!«

Derpaa gav Prindsen Prindsessen Haanden, saae paa hinanden med et Udtryk af den inderligste Kjærlighed, og den vise Mand velsignede dem og sagde: »I Eders Hjerte have I fundet den sande Talisman! Vogt den omhyggeligt, og aldrig i Evighed skal da Utilfredshedens onde Aand faae Magt over Eder!«

3. Den gamle Gud lever endnu.

Det var en Søndagmorgen. Solen skinnede klart og varmt ind i Stuen; mild og forfriskende strømmede Luften ind ad det aabne Vindue og ude under Guds blaae Himmel, hvor Mark

* 231

og Eng stode med Grønt og Blomster, jublede alle Smaafluglene. Medens udenfor overalt var Glæde og Lyst, boede Sorg og Elendighed inde i Huset. Selv Konen, som dog ellers altid var ved godt Mod, sad denne Dag ved Frokosten og saae bedrøvet ned for sig; endelig reiste hun sig op, uden endnu at have smagt en Bid, tørrede sine Øine og gik henimod Døren.

Det syntes virkelig ogsaa, som laae der en Forbandelse over dette Huus. Dyrtid var der i Landet; med Næringen gik det daarligt; Skatterne bleve mere og mere trykkende; Aar for Aar forfaldt Huusvæsenet, og der var tilsidst ikke andet her at forudsee, end Armod og Elendighed. Alt dette havde i lang Tid nedtrykt Manden, som ellers var en flittig og ordentlig Borger; nu fortvivlede han reent ved at tænke paa Fremtiden, ja yttrede endogsaa mangan Gang, at han vilde gjøre en Ulykke paa sig selv og saaledes have Ende paa dette sit elendige, trøsteløse Liv. Hverken hjalp det, hvad hans Kone, i sit gode Humeur, sagde, ikke heller hans Venners verdslige og aandelige Trøstegrunde; han blev herved kun endnu mere taus og sorrigfuld. Det er da let at indsee, at hans stakkels Kone tilsidst ogsaa maatte tabe Modet. Dog med hendes Sørgmodighed havde det en ganske anden Beskaffenhed, som vi snart skulle høre.

Da Manden saae, at ogsaa hans Kone sørgede og at hun vilde ud af Stuen, holdt han hende tilbage og sagde: »Du slipper ikke bort før Du siger mig, hvad Du feiler!«

Hun taug endnu en Stund, derpaa drog hun et dybt Suk og sagde: »Ak, kjære Mand, jeg har i denne Nat drømt, at den gamle Gud var død, og at alle Englene fulgte ham til Graven!«

»Hvor kan Du dog troe eller tænke saadant dumt Tøi!« svarede Manden. »Veed Du ikke nok, Gud kan aldrig døe!«

Da straaledede den gode Kones Ansigt af Glæde, og idet hun kjærligt trykkede begge Mandens Hænder,

udbrød hun: »Altsaa lever den gamle Gud endnu!«

»Ja vist!« svarede Manden, »Hvo vil tvivle om det!«

Da omfavnede hun ham, saae paa ham med huldsalige Øine, der straaledede af Tillid, Fred og Glæde, idet hun sagde: »Ih nu, kjære Mand! naar den gamle Gud lever endnu, hvorfor troe og stole vi da ikke paa ham! han har talt hvert Haar paa vort Hoved, ikke eet falder af uden hans Villie, han klæder Lillierne paa Marken, giver Spurvene deres Føde og Ravnene deres Rov!«

Ved disse Ord blev det for Manden, ligesom om der faldt en Hinde fra hans Øine, og som om alle tunge Baand om Hjertet løsnedes; for første Gang i lang Tid, smilede han og takkede

232

sin fromme, kjære Kone for den List, hvorved hun havde gjenoplivet hans døde Tro paa Gud og kaldt hans Tillid tilbage. Da skinnede Solen endnu venligere ind i Stuen paa tilfredse Menneskers Ansigt, Luften viftede mere vederqvægende om Smilet paa deres Kind, og Fuglene jublede endnu lydeligere Hjertets Tak til Gud.

H. C. Andersen.

233

[Temperamenterne.]

»Nu ryster Jorden!« sagde Muldvarpen, »see det kan jeg gjøre!« og saa sad han midt i den lille Klat bløde Jord han var gaaet op med. Det var Muldvarpe-Kongen, for Mulvarpene havde een de havde arvet. - »Her sidder jeg!« sagde han, »skal jeg nu op, eller skal jeg ned! jeg sidder meget godt, som jeg sidder!« og saa blev han siddende; for han var dvask og doven, saaledes hvad man ogsaa kalder phlegmatisk; der sad han og knugede Øinene sammen, for han kom lige fra Mørket, og hvorfor kom han, ja det vidste han ikke selv; »uh hvor det blæsser!« sagde han, »det er godt jeg er Pels, men jeg kan dog forkjøle mig, og døe af det; - saa er det gjort!« - og saa blev han siddende.

»Sjap, sjap!« sagde det hen ad Marken, der kom en gammel Person i lange side Klæder og de drev af Vand, men i Blæsten blev de nok tørre, han havde Sørgeflor om Hatten og det hang langt ned, hans Ansigt var ganske underligt at see paa, det var ligesom han havde Sildehovede og det havde han, det var den gamle Sildekonge, sin lille Datter førte han ved Haanden, hun havde ogsaa Sørge-Flor, de vare lige stegne op fra Havet begge to, og da Mulvarpen var den første levende de stødte paa, spurgte de ham om Veien til Byen. - Mulvarpen saae meget daarligt, for den saae egentligt slet ikke og vilde derfor spørge hvem de Fremmede var, men den spurgte ikke, den var phlegmatisk, som det ogsaa kaldes; men Sildekongen i Sørgeflor og overordentlig melankolsk, troede at ogsaa Mulvarpen havde Sorg og saa sagde Sildekongen sit Navn og sin Stand. Han var med hele sit Hof og hele sit Folk altid paa Vandring; snart laae de ved den Kyst og snart ved den Kyst, det man paa Jorden kalder Nomadeliv, men ingen Stæder var han glad, for han var Enkemand og sat med sin lille Sildeprindsesse, som han nu selv skulde opdrage, og for hendes Skyld og med hende, var han gaaet i Land, om han maaskee

* 234

kunde finde en rigtig god Gouvernante, for paa Havsens Bund var der ingen der duede, og saa græd han det salte Havvand og den lille Silde Prindsesse græd, og Muldvarpen sad og hørte paa det, for det var det mageligste. -

Svip i Gallop kom der den yndigste Sommerfugl, ja i det *den rørte Jorden var den ligesaa godt Menneske som Muldvarpe-Kongen og Sildekongen. Hvad der havde seet ud som Vinger var nu den deiligste Slængkappe af skotsk Tøi, den løftede sig i Blæsten, det var Sommerfuglenes Konge: »Ja, jeg vil rigtig more mig!« sang han, »kysse og klappe I hei faldera!« - Jo han vidste at fornøie sig og sige mere end God Dag og Farvel til Tulipaner og Roser; det var Talegaver han havde; selv Muldvarpen blev opmærksom, og Sildekongen maatte græde fordi han selv ikke havde de Talegaver. - Og Sommerfuglenes Konge der strax mærkede hvem han taledede med, kaldte dem hver lille Fætter, for kongelige Personer, selv af forskjellig Troesbekjendelse, sagde han, vare Fættene. - »Jeg boer i Luften, og er hvad de lærde kalde sangvinisk, det

er saadan halv vaad og halv tør, som man skal være i denne Verden. Deres Havmajestæt, Hr. Sildekonge er nu af et andet Temperament, De er melankolsk, som jeg ikke fortænker Dem i, naar man som De altid sidder i Vandvæsenet; Fætter Jord-Drot, det var Muldvarpen han meente, lider af den slemme Syge, som man kalder *Phlegma, den er gaaet ham over i Blodet og i Charakteren, det kommer af Stillesidde og det evige Mørke under Jorden, kom med mig saa skal jeg muntre Dem begge to, og det vil De have godt af og den lille med, saa faaer hun Verdens Kundskab, og det er den bedste Gouvernante!« - Men gamle Sildekonge græd endnu mere for han var nerveus og Muldvarpekongen knittede med Øinene, han gad ikke mere! - »Saa maa jeg have den fjerde Fætter med! han er cholerisk, Fyr og Flamme, kan han ikke varme op, saa bliver der aldrig noget istand!« - og saa tog han sit Brændespeil for at fange en Solstraale, der kunde hente Fætter, men da der ingen Solskin var, saa kom der ingen, men saa tog han sit Fyrtøi op af Lommen, een, to, tre, der gik Staalet mod Flintestenen, Gnisterne fløi, og fut op og ned som den røde Lue, stod Fætter Ildkonge der, det vil sige Konge over al Ild var han ikke, men han havde ligesaa meget Magt over den, som Sildekongen havde over Havet og Mulvarpen over Jorden og Sommerfugle Kongen over

* - 235

Luften; han var bare Lygtemand men selv antændende og det var nu det meest respectable ved den. - Det *knaldede ordenlig da han kom, og der var Knald i Karlen. »Chemi!« sagde han, for han vidste hvoraf han selv og hele Verden bestod, i alle Dele, hvorledes de sad sammen og hvorledes de ikke sad sammen, »Chemi kan jeg! og mig selv kjender jeg, hvorfra jeg kommer, hvor hen jeg gaaer, fut er det Hele! - vi fire ere i Familie, Fættene ere vi, jeg er den *forbindende, kommende fra Jorden, svævende over Vandet, begge tilsammen er Sump, Luften tænder mig Lygten, jeg blusser jeg dandser, og er dog selvstændig! jeg er Ildkonge i det Smaa, fut, fut! hele Verden er jo fut!« - og saa sprang han imellem dem og løb Sildekongen op af Brystet og satte sig paa Hovedet af Muldvarpen, men lige meget hjalp det; og saa foreslog Løgtemanden at de skulde skifte Ringe, der ved fik hver lidt af den andens Natur, og saa vilde der komme Ligevægt. Muldvarpen fik Lygtemandens gloende Ring og saa kom der Liv i ham; og selv blev Lygtemanden lidt mere sindig! Sommerfuglenes Konge, der var sangvinisk, byttede Ring med den melankolske Sildekonge og det hjalp især paa den sidste; og saa besluttede de at gjøre en Vandring sammen til Staden; »man maa dog eengang slaae sig løs,« sagde Mulvarpen! »vi skal alle fire paa Eventyr!« sagde Sommerfuglekongen, for han var nu letsindig. Lygtemanden var nu altid Fyr og Flamme og Sildekongen haabede at finde en god Gouvernante til sin lille Silde-Prindsesse. »Ja jeg vil give mig ud for Dykker!« sagde han, »saa bliver jeg dog i Elementet og kan ikke forsnakke mig!« »og jeg vil være Handlende med chemiske Svovlstikker,« sagde Løgtemanden, »jeg veed Beskeed med Chemi og de Dele!« - »og jeg er Luftballonseiler!« sagde Sommerfugle Kongen. »Men hvad skal jeg give mig ud for!« sagde Mulvarpen. »Dersom her bare var Bjergværker her i Landet! saa kunde De være Bjergmand, men her er ingen, og være Kjældermand er ikke dybt nok!« - »Han er reisende Bjergmand!« sagde Sildekongen! »Ja nok!« sagde Muldvarpen, der ikke holdt af mange Ord, »saa er jeg reisende!«

»Det første vi gjør, naar vi komme til en Stad,« sagde Sildekongen, »er at vi gaae ind til en Barbeer og faae Skjællene skravet af os!« Han meente Skjægget, og deri var de alle enige og saa gik de til Byen, og til Barberen.

* - 236

II. Barberstuen.

Disse gamle Grækere som Skoledrengene endnu i deres Lexier have saa meget at gjøre med, for de skulle kunde dem, de gik hen paa Torvet i Hvælvingerne og talte om Dit og Dat, til Lands og Vands, og inde hos Naboens; vi derimod gaae over til Condittoren, eller kommer ind til Barberen, der er Torvet. Alle Stænder komme de, Præsten og Slagteren, Bonden og Kammerjunkeren, det vil sige naar det er en fiin Barbeerstue, og det var det just her, de sæbes Alle lige ind, men de fine Folk faae reent Haandklæde, de simplere faae det skident, ligemeget koster det, men man maa jo vide at gjøre Forskjæl; Aviser ligge her, der ere Folk som læse hele Timer, man maae jo vide hvad man læser, Stuen er varm og mange Gjæster komme her. - »Veed De hvad man siger og det har jeg hørt! hele Barbeerstuen er en levende Avis. -« Det vilde være lærerigt at

237

Kartoflerne.

»Hvad Godt er kommer nok engang til Agt og Ære!« sagde Moermoer. »Husk bare paa Kartofflerne, de kan tale derom, kunde de tale!« -

De have rigtignok prøvet Miskjendelsens Dage. Det hjalp dem ikke engang at Præsterne *prædikede fra Prædikestolen: at de vare til Glæde *og Nytte, Folk troede ikke derpaa; Konger selv uddeelte dem for at de skulde lægges, men see om de blev lagt. Der var, for at nævne Een, den store Preuser Konge, gamle Fritz som de kaldte ham, det var en Mand, og ogsaa han tog sig af Kartofflerne, han forærede en heel Vogn fuld til een af Byerne i sit Kongerige, og lod der ved Trommeslag alle Menneskene samle; Raadet selv maatte viise den nye Frugt frem og der blev paa Torvet læst høit om hvorledes den skulde plantes, passes og laves til; men det gik ind af eet Øre og ud af et andet, Folk forstod ikke hvad der blev læst, og saa beed de i de raa Kartoffler: »fy for en Ulykke hvor de smage!« sagde *de og slængte dem i Rendestenen og der vilde ikke engang Hundene æde dem, saae de. - Folk var der vel som nok gad prøve det, og Nogen af dem stak sine Kartoffler ned i Jorden, een hist een her, og ventede saa at der skulde komme et Træ op som de kunde ryste Kartoffler af, Andre kastede den hele Slump i et stort Hul, der filtrede de sig sammen i en Klump og skjød Top. - Næste Aar maatte Kongen begynde forfra, men det gik kun langsomt med Begreberne. - Der, som her! miskjendt blev den bedste Frugt der endnu er bragt os!« sagde Moermoer. »Men nu kan Kartofflerne staae paa deres egne Been! - Nu har de Erkjendelse. Hvad Godt er kommer engang til Agt og Ære!«

Hvortidt har jeg ikke siden ved Meget der syntes at maatte lide ilde i Verden, tænkt paa Kartofflerne og paa Moermoers Ord.-

* * * * *

238

Urbanus.

Der var i et Kloster en ung Munk ved Navn *Urbanus*, from og flittig var han og ham var betroet Nøglerne til Klosters Bog-Samling og *han vogtede trolig denne Skat, skrev mange skønne Bøger og studerede meget i de andre Bøger og i den hellige Skrift. Da fandt han hos *Apostelen Paulus det Bibel-Sprog »For Gud er tusinde Aar som een Dag og een Nattevagt.« Dette syntes den unge Munk reent umuligt, han ikke kunde eller mægtede at troe det og han plagede sig i Tvivl og Grublen.

Da skeete det en Morgen at Munken gik ned fra det skumle Bogkammer ud i den *solbelyste smukke Klosterhave, der sad en lille broget Skov-Fugl i Haven, den søgte nogle Smaa-Korn og fløi op paa en Green, hvor den sang ganske forunderligt deiligt. - Og saa var den lille Fugl slet ikke sky, den lod Munken komme heelt hen til sig og han havde gjerne fanget den, men Fuglen fløi fra Træ til Træ, Munken fulgte efter den, og altid sang den *med klar og deilig Røst, men den lod sig ikke fange, skjønt den unge Munk forfulgte den et godt Stykke fra Klosterhaven ind i Skoven. *Endelig lod han det være og vendte igjen om til Klosteret; men Alt hvad han saae syntes ham nu forandret. Alt var blevet mere udstrakt, større og smukkere, baade Bygningen og Haven, og istedenfor den lave, gamle lille Klosterkirke, stod nu en mægtig Domkirke med tre Taarne. Det kom Munken sælsomt og næsten *trolddomsagtigt for. Og da han kom til Klosterporten og med Tøven trak i Klokkestrengen, da traadte ham imøde en ham ganske ubekjendt Portner, der veeg bestyrtset tilbage *for ham. - Nu skred Munken henover Klosterkirkegaarden, paa den var saa mange mange * * 239

Gravstene, som han aldrig erindrede sig at have seet før. Og da han nu traadte ind mellem Klosterbrødrene, vege de Alle, *forfærdede, tilside for ham. Kun *Abbeden, men ikke *hans* Abbed, en ganske anden, yngre, blev staaende og strakte ham Krusefexet imøde, udbrydende: »I Navn af den Korsfæstede, hvo er Du usalige Aand, stegen op fra Graven, hvad søger Du blandt os Levende!«

Da gik en Gysen gjennem Munken, og han vaklede som en Olding vakler, og sænkede sine Øine *mod Jorden. See, da havde han et langt sølvhvidt Skjæg, der naaede ham ned over hans Belte, hvor endnu

Nøgleknippet hang til de tillaasede Bogskabe. Munkene der saae i ham en forunderlig Fremmed ledede ham med sky Ærefrygt hen til Abbedens Sæde. Der gav denne en ung Munk Nøglen til Bog-Salen, han aabnede og bragte en skreven Krønikebog, hvori stod at for tre hundrede Aar siden var Munken *Urbanus* pludselig sporløs forsvunden; Ingen vidste om han var flygtet eller omkommet ved en Ulykke.

»O Skov-Fugl! var det din Sang!« sagde den Fremmede med et Suk. »Knap tre Minutter fulgte jeg dig og lyttede til din Sang og imens forgik tre Aarhundreder. Du har sjunget mig Sangen om Evigheden, den jeg ikke kunde fatte. Nu fatter jeg den og tilbeder Gud i Støvet, jeg selv et Støvkorn!« *sagde han, bøiede sit Hovede og hans Lemmer faldt hen som et Støv. -

*

240

Æblet.

Ovre i Engeland sad en lille Dreng og en lille Pige, de legede med et Æble, de rystede det og hørte hvorledes Kjærnene raslede indeni; Æblet skar de over og fik hver sit Stykke, de deelte Kjærnene imellem sig og spiiste dem, paa een nær, den skulde de lægge i Jorden, meente den lille Dreng, saa skal Du see hvad der kommer ud af!« sagde han, »der kommer noget Du slet ikke kan tænke Dig! der kommer et heelt Æbletræ! men ikke lige strax!« han var nu saa klog. Og Kjærnen blev plantet i en Urtepotte, begge to vare de lige ivrige dermed; Drengen gravede Hul i Jorden med sin Finger, den lille Pige lagde Kjærnen ned og begge to dækkede Jorden til.

»Nu maa Du ikke imorgen tage den op for at see om den *har faaet Rod,« sagde Drengen, »det maa man ikke, det gjorde jeg med mine Blomster ifjor, kun to Gange, jeg ville see om de groede, da havde *jeg ikke bedre Forstand og Blomsterne døde!«

Urtepotten blev i den lille Piges Stue, hver Morgen hele Vinteren saa hun til den, men der var kun den sorte Jord at see, nu kom Foraaret, Solen skinnede saa varmt og da pippede der frem i Urtepotten to smaa grønne Blade, »det var yndigt, det var mageløst,« jublede den lille Pige, »nu kommer Æbletræet!« og for hver Dag og Uge kom det mere frem, Planten blev større og større, den blev et heelt lille Træ, Aar for Aar større, men den lille Pige saae det ikke blomstre, vor Herre kaldte hende bort fra Jorden. Den lille Dreng levede endnu, men hos ham stod jo Træet ikke og han havde ogsaa ganske glemt det og den Leeg, da de lagde Æblekjærnen ned i Urtepotten, for at der kunde blive af den Noget som hun slet ikke tænkte. Han var

* * *
-- 241

selv kommet fra sine Forældres Huus ud i Skole for at der kunde blive noget af ham - det var ham en saadan Glæde at læse, at lære, at vide, han glemte alle sine Lege, og han tænkte naturligviis ikke længer paa Æblekjærnen, og hvad den kunde blive til; den var jo allerede et lille Træ, stort nok til at plantes ud i Haven, og der kom den - ogsaa den kom ud i Verden for at der kunde blive noget af den; og den stod i den friske Luft, Duggen faldt paa den, Solen skinnede varmt, den fik Kræfter til at staae Vinteren imod, og efter Vinterens haarde Tryk var det ligesom om den af Glæde i Foraaret satte Blomster, og i Høstens Tid havde det virkelig et Par Æbler. Og Aaringer kom og Aaringer, hen over den lille Piges Grav voxede Græsset, men ud fra Skolen, Aar for Aar fremad gik en Mand med Tro i sit Hjerte, med stærke Tanker i sin Pande, engang vilde han blive nævnt blandt Verdens store Tænkere, han tænkte slet ikke paa sit Æbletræ, huskede ikke hvordan han som lille med den lille Pige legede med Æblet, deelte det og spiiste selv Kjærnene med paa den ene nær, som de plantede *for at hun skulde see: Noget hun slet ikke tænkte paa.

Og i Aarenes Løb vare tunge Dage, Prøvelsens Dage gaet gennem det Huus hvor Børnene havde leget. Den lille Piges Forældre bleve forarmede, Huus og Gaard blev solgt, den nye Eier lod bygge og grave, en ny Markvei blev lagt hen over et Hjørne af den gamle Havegrund og derved kom Æbletræet til at staae udenfor paa den anden Side af Veien; men Solen, skinnede paa det, som før, og Duggen faldt paa det som før; *det bar deiligt Blomster, det satte rigeligt Frugt, den *bøiede Grenene lige ned, og mange af dem blev brækkede, thi kaade Hænder kom og rev Frugten til sig, Træet stod jo ved Alfar Vei, hvor Enhver kom forbi, det stod der i mange Aar, Træet ved Landeveien, man brød af det Blomster uden at sige Tak, man stjal af Frugten og knækkede Grenene ovenikjøbet, det var rigtig kunde man sige ikke saaledes sjunget for det Træes Vugge, dersom man kan tale om et Træ, som om et Menneske; - det begyndte sin Historie saa smukt - og hvad kom der ud af den, forladt og glemt et Havetræ paa Grøften ved Mark og Landevei, der stod det

uden Læ, rusket og knækket, det visnede vel ikke hen, men med Aarene, bar det færre Blomster og endnu færre Æbler, det kunde godt undværes, tilsidst et Aar hang der i Efteraaret kun tre Æbler paa hele Træet, de sat nær ved hinanden paa een Green, acurat ligesom i det første Aar da det var

*
— 242

lille, ungt og lykkelig ved sin første Rigdom, den Gang ogsaa kun tre fire Æbler, men nu *var det de sidste, og det ene faldt og det andet faldt, nu hang kun det allersidste, og naar det faldt var Træets Historie ude. - Mon det netop var den Tanke som opfyldte den ældre Mand, som kom paa Veien, stod stille, grundede og fæstede stirrende sine Øine paa det ene sidste Æble paa Træet, det var i det mindste saa rimeligt, thi denne Mand, var just den samme der som lille Dreng havde plantet Æblekjernen, men ikke havde seet den voxe, ikke havde seet hvad der kom ud deraf - Noget han ikke vidste, et Guds Blik for hans Tanke der i dette Øieblik grundede paa Skabnings Samhold, Guds Tanker - der, som vi kalde Naturkræfter - Verdens Gaaden vilde han løse - en sagte Luftning, rørte Træets Blade - Guds Aande svævede og svæver *over det Hele - Æblet faldt fra Træet - Tyngdens Love løste et Problem, det var Newton.

H. C. Andersen.

*
—
243

»Man siger - «!

»Man siger,« og i de to Ord kan man [ ]

er det man siger? Man siger eet og me [ ]

siger saa meget og mener saa lidt, der [ ]

Man siger og man siger, ja under den For [ ]

Bagtale, men ogsaa uskyldige Ting, Alvor [ ]

man kan klippe ud af Selskabslivets Canevas, [ ]

Indskrift paa Skærmbæret [ ]

tænke over hvad man siger.

Man siger Miraklernes Tid er forbi, men det er ikke Sandhed hvad man der siger, Miraklernes, Underværkernes Tid er til, i vor egen Sjæl, i den kom Aabenbaringer! i den lader Gud, i det Verden synes udtørret og øde, Naadens Kilde sprudle frem, Livet blomstre og grønnes, i den komme Indskydelser; gennem Tonerne, gennem Poesien, gennem Videnskaben opruller Gud Mirakler for os indtil Verdens sidste Dage.

Man siger at vore Følelser og Tanker opstaae ved Nærværens Svingninger og Bevægelse; nu klinger Begeistring, nu Glæde, nu Smerte, vi ere Enhver kun et Strængespil! Ja vist! - men hvo griber i disse Strænge og faaer dem til at svinge og bæve. *Aanden*, den usynlige Gud.

Man siger lystige Ting, og tidt med for fire Skilling Ondskab. Man siger at der var en Frue, som drømte at alle hendes Tænder faldt ud og hun sagde, nu mister jeg een af mine Venner! men det maatte da være en falsk Ven, for alle Fruens Tænder vare falske!

Man siger at den gamle bibelske Sara ikke fik Afkom før hun kom i Philisterkongen Abimelechs Harem, og hun sagde da til sin Mand, vor Søn ville vi kalde Isaack, for det betød i deres

* *
— — 244

Sprog: »man vil lee!« Gamle Sara havde Menneskekundskab, hun kjendte Godtfolks Omdømme, og dette har ikke forandret sig fra Saras Tid.

Man siger at høit i Norden laae en mægtig Drot jordet i Kjæmpehøien tæt ved det aabne Hav; hver Nat

reiste den Døde sig, [og sad en usalig Aand paa] sin Gravhøi. Da kom et Skib forbi, [der var en Skjald om] bord, han saae den usalige Aand og spurgte: [Hvad kan skaffe] Dig Fred og Hvile? [ ] svarede han. Fred og Hvile har jeg først [naar min Gjerning] her paa Jorden lever i Eftermælet. Og [Skjalden... s] in Harpe sang hans Idræt og den døde sank [...] Taagen synker ved Solens Glands, Fred [ ] Græstørven, Fred oven over hvor Skjaldens [ ] fra Mund til Mund.

Man siger - og det skal være ganske vist hvad man siger at en af de strænge Kunstkjendere forleden stod ved Havbredden og saae paa Bølgeslagene. Det er superb, sagde han, superb og rigtigt aldeles rigtigt og vor Herre tog Hatten af og sagde: »tak Hr. Professor!«

Man siger at i gamle Dage var under de fleste Kirker begravet en levende Hest og denne kom hver Nat som Spøgelse, humpende paa tre Ben og stillede sig uden for hvert Huus hvor Een skal døe. Hælhesten har været der! siger man, men vi troe ikke paa den Hælhest og dog troe vi paa Hælhesten. Under Poesiens store Kirke sætter sig tidt saadant et Spøgelse, en Litterair Helhest; ved Aftenstid humper den frem for Comediehuset og siger, nu skal den Digter, den Skuespiller eller Skuespillerinde døe - men de døe ikke, fordi Helhesten vrinsker. Lad ham staae paa Græs i Aviserne, gaae paa Papirsmark og spøge, men det er tidt en daarlig Spøg. Stakkels Helhest, tidt er han en virkelig ung Mand, der ikke kan hitte rede i sig selv, og han er blevet Helhest - det er ikke saa meget som at være Klokke, men man siger det er frygteligere!

Man siger - ja man siger maaskee - nu kan dette være nok - nu lad det saa være nok - for i Dag!

H. C. Andersen.

245

Vor gamle Skolemester.

Vor gamle Skolemester var saa klog, vidste saa meget, især Geographi og Historie; disse vidste han at gjøre saa nemt for os Børn at lære. Skolemesters Have var anlagt som et heelt Danmarks Landkort; her stode Urter og Blomster, som de bedst høre hjemme i Landets Dele. »Hent mig Ærter!« sagde han, og saa gik vi til det Bed der forestillede Lolland. »Hent mig Boghvede!« saa gik vi til det Bed som viiste Fyen. Skovmærker plukkede vi paa Langeland og den deilige blaa Genziana vidste vi var at finde oppe ved Skagen. Byerne vare ogsaa stillede op, men som Postamenter. Her stod *St. Knud* med Lindormen, det betød Odense; *Absalon* med Bispestav betød Sorø; det lille Fartøi med Aarer var Mærke for, her ligger *Aarhuus*; vi lærte saaledes meget godt Danmarks Geographi. Historie, ihvor vidt udstrakt den end er, fik vi den dog nemt og til at beholde.

Personer og Begivenheder komme altid igjen, sagde Skolemester, der kan ligge hundred Aar imellem, mange hundred Aar, men saa har man Syn af de samme Personer, kun i en anden Kjole, i en anden Tid. Menneskene ligne hinanden indeni, gennem alle Tider, ligesom Dyrene hver i sin Art er i samme Couleur og Kjolesnit fra Verdens Skabelse og til vore Dage.

Og saa fortalte Skolemester den tusindaarige Historie om Bonden og hans Søn, der vilde til Staden for at sælge deres Æsel; først reed den Gamle og lod Drengen gaae, saa sagde Folk, der rider han og lader det stakkels Barn gaae; saa lod han Drengen sætte sig op og gik selv; da sagde Folk, hvor det er taabeligt at lade den Dreng som *har unge Ben at gaae paa, ride og den gamle Mand gaaer; saa satte de sig begge op paa Æselet, men saa sagde Folk, hvor det dog er syndigt at det

***
-- 246

stakkels Dyr skal slæbe paa dem begge to, da steg Fader og Søn af, gik og trak Æselet, da loe Folk og sagde, hvilke Narre at de gaae, naar de have et Æsel at ride paa. »Det er ikke mueligt at gjøre Folk tilfreds!« sagde den Gamle, hvorledes man endogsaa bærer sig ad, have de altid Noget at kjævle over; det fortalte den indiske Bramin *Bidpai* for over tusind Aar siden, det passer endnu, og vil passe i alle Tider!«

Skolemester fortalte om Vilhelm *Tell* der maatte skyde et Æble af sin Søns Hoved, men før han afskjød Pilen, gjemte han paa sit Bryst en anden Piil til at skyde i Brystet paa den onde *Gesler* der kunde forlange en saa farlig Gjerning af en Fader. Det var i Schweiz det skete, men mange Aar forud *var skeet lige det selv samme i Danmark, med *Palnatoke*, han maatte ogsaa skyde et Æble af sin Søns Hoved og gjemte paa sit Bryst en anden Piil for at hævne sig. Og meer end tusind Aar endnu længer tilbage, blev nedskrevet den

samme Historie som hændet i Ægypten. Een Historie og dog tre, det samme kommer igjen. Hvad mærkeligt der skeer i vor Levetid, vil skee igjen om hundrede Aar, om tusinde Aar, det Gamle bliver nyt, kommer igjen, men paa et andet Sted, i et andet Folk, i andre Skikkelser og dog det samme. Gjern det Ene og husk det Andet, saa kan du din Verdens Historie.

Du husker, sagde Skolemester, Parabelen om den rige Mand der tog den fattige Mands eneste Lam, den blev nu fremsat for Kong David, og pegede paa ham, senere paa andre og i Fremtiden paa ny. Det er som en Hjelpetraad for Hukommelsen til at trække flere Begivenheder paa, forskjellige og dog de samme. Man seer sig istand til at digte frem i Tiden; det gjorde jeg forleden, jeg tænkte paa den bibelske Samson som har været og paa den poetiske Samson der kan komme, tage Byens Porte paa sine Skuldre, brydes med Løven og bringe Honningen, slaee Philisterne med deres eget Kjævebeen. Men saa kommer Tidens Dalila, Frøken Modesmag, daarer ham, fanger ham, klipper bort hans Styrke, stikker hans Øine ud, og saa maa han i Trædemølle, haanes af Philisterne, knuse dem og sig selv. -

Man siger at Fremtids Musik er kjedelig, Fremtids Historier, ere det maaskee endnu mere, ja, Børn, saa vil jeg ikke fortælle Eder flere - i Dag! - Og saa fik vi Lov den Dag og det skal Du nu ogsaa have kjære Læser! det heroer paa dig om det skal - fortsættes.

*

247

Herrebladene.

Hvor man dog i Papir kan klippe og klistre nydelige Ting! der var saaledes klippet og klistret et Slot, saa stort at det fyldte et heelt Bord, og var malet med Udseende, som var det bygget af røde Steen; det havde skinnende Kobbertag, det havde Taarn og Vindelbro, Vand i Kanalerne, som et Speilglas, for det var Speilglas. Der stod i det høieste Taarn en Vægter snittet af Træ, han havde en Trompet at blæse, men han blæste ikke!

Det Hele tilhørte en lille Dreng, som hedte *William*, og han heisede selv Vindelbroen og lod den igjen falde, lod sine Tinsoldater marschere over, aabnede saa Slotsporten og saae ind i den store Riddersal, hvor der paa Væggene hang i Ramme ligesom Billederne i de virkelige Riddersale, alle Herrebladene fra et Spilkort, *Hjerter, Ruder, Kløer* og *Spaer*: Kongerne med Krone og Scepter, Damerne med Sløer ned over Skuldrene og Blomst eller Vifte i Haanden, Knægtene med Hellebarde og vaiende Fjer.

En Aften laae den lille Dreng og kigede gennem den aabne Slotsport ind paa Kortbillederne i Riddersalen og han syntes at Kongerne hilsede med deres Scepter, ja *Spaerdame* bevægede Guld-Tulipanen hun holdt i Haanden og Hjerter Dame løftede sin Vifte, alle fire Dronninger gave naadigt Tegn paa at de bemærkede ham. Han rykkede endnu nærmere for bedre at see,

* * * 248

men kom derved med Hovedet til at støde til Slottet, saa at det rystede. Da stak alle fire Knægte, *Kløer*, * *Spaer, Ruder* og *Hjerter*, deres Hellebarde frem, for at vare ham, at han ikke saaledes maatte trænge paa.

Den lille Dreng forstod det og nikkede i al Venskabelighed; han nikkede nok engang og saa sagde han: »Siig Noget!« men Kortbladene sagde ikke et Ord; dog da han tredie Gang nikkede til *Hjerterknægt*, sprang denne ud af Kortbladet og stillede sig midt paa Gulvet.

»Hvad hedder Du?« *spurgte han den Lille. »Du har klare Øine og gode Tænder, men Du vasker ikke tidt nok dine Hænder!« og det var nu ikke fiint sagt.

»Jeg hedder *William*!« sagde den Lille, »og det er mit Slot og Du er min Hjerterknægt!«

»Jeg er min Konges og min Dronnings Knægt, ikke Din!« sagde *Hjerterknægt*. »Jeg kan gaae ud af Bladet og af Rammen med! og det kunne de høie Herskaber endnu bedre. Vi kunne gaae ud i den vide Verden, men den ere vi kjede af; det er mageligere og behageligere at sidde i Kortblad og være sig selv!«

»Have I virkelig Alle før været Mennesker?« *spurgte den Lille.

»Mennesker,« sagde *Hjerterknægt*, »men ikke saa gode, som vi burde være! tænd et lille Voxlys foran mig, helst et rødt, thi det er min og mit Herskabs Couleur, saa skal *jeg fortælle Slotsherren -, for Du er jo Slotsherre, siger Du -, hele vor Historie, men bryd mig ikke af, skal jeg tale, maa det gaae i een Snurre! - Seer Du ham, min Konge, Hjerterkonge; han er den ældste af de fire der, for han er født først, født med Guldkrone og Guldæble. Han regjerede ligestrax. Hans Dronning var født med Guldvifte, den har hun endnu. De havde det saa yndigt fra Smaa af, behøvede ikke at gaae i Skole, kunde lege hele Dagen, bygge Slotte og rive ned, knække Tinsoldater og lege med Dukker; forlangte de Smørrebrød, saa var der Smør paa begge Sider af Brødet og Puddersukker oven paa. Det var den gode gamle Tid, Guldalderen, som den kaldes, men den bleve de kjede af og jeg ogsaa. Det var den Gang, - og saa kom *Ruderkonge*.«

Mere sagde Knægten ikke; den lille Dreng lurede paa at høre mere, men der blev ikke sagt et Ord; og saa spurgte den Lille:

»Hvad saa?« -

* - 249

Hjerterknægt svarede ikke, stod strunk og stiv med Øinene lige mod sit tændte Voxlys. Den Lille nikkede, nikkede igjen men fik dog ikke Svar; saa vendte han sig til *Ruderknægt*, og da han nikkede tredie Gang til ham, sprang denne ud af Kortbladet, stillede sig op og sagde det eneste Ord: »Voxlys!« den Lille tændte strax et rødt Lys og satte for ham; da præsenterede *Ruderknægt* med sin Landse og sagde:

»Saa fulgte *Ruderkonge*! en Konge med Glasrude paa sit Bryst; ogsaa Dronningen kunde man see lige ind i, og de vare skabte ligesom andre Mennesker. Det var saa fornøieligt at man derover reiste dem et Monument, det stod i hele syv Aar, men det var ogsaa reist for Evigheden!« Og saa præsenterede *Ruderknægt* og saae paa sit røde Voxlys.

Og uden at den lille *William* nikkede, skreed med Eet, ganske gravitetisk, som Storken kan gaae, naar den skrider hen over Marken, *Kløverknægt*. Det sorte Kløver i Hjørnet af Kortbladet, fløi med som en Fugl hen over ham og saa igjen tilbage og satte sig hvor det før havde siddet. Og *Kløverknægt* talte, uden først som de Andre, at have faaet Voxlys.

»Ikke Alle erholde Smør paa begge Sider af Brødet og Sukker ovenpaa! det fik hverken min Konge eller Dronning; de maatte gaae i Skole og lære hvad de tidligere ikke havde lærdt. De gik ogsaa med Glasrude paa Brystet, men Ingen saae derind, uden for at bemærke om der ikke var noget galt inde i Urværket, som der kunde skjændes paa. Jeg veed det; jeg har tjent mit Herskab i alle Aar, kjender det fremdeles og lyder dets Villie. Nu vil Herskabet at jeg ikke skal tale mere iaften, og jeg tier og præsenterer!«

Men *William* tændte ogsaa for ham et Lys, det var skinnende hvidt.

»Huith -!« hurtigere end Lyset tændtes stod *Spærknægt* midt i Riddersalen, han kom i en Fart og dog humpede han, som om han havde et daarligt Been; han hilsede ikke; det knagede i ham, han havde været knækket og brækket; gaaet meget igjennem; nu talte han.

»De have hver faaet Lys og jeg faaer det ogsaa, veed jeg; men skulle vi Knægte have det saa maa det bringes tredobbelt til Herskaberne. Min *Spærkonge* og Dronning-Dame, bør det sig at have fire Lys! Deres Historie og Prøvelse er saa sørgelig, de have Aarsag til at gaae i Sort og have Grav-Spade i deres Vaaben; jeg ogsaa! jeg har nu faaet Spotnavn i Kortspillet! jeg

* - 250

kaldes »sorte Peer«; ja, jeg har faaet værre Navn, det er ikke engang passende at sige!« *og saa hviskede han: »Man kalder mid *Skidt-Mads*! og engang var jeg dog første Cavaleer hos *Spærkonge* og nu er jeg sidste. Jeg fortæller ikke mit Herskabs Historie, det vil ikke have det! Lille Slotsherre kan selv gjøre ud af den hvad han vil, men sørgeligt! det er gaaet tilbage, og gaaer ikke frem før vi Alle ride paa den røde Hest høiere op end der ere Skyer!«

Og den lille *William* tændte tre Lys for hver af Kongerne og tre for hver af *Dronningerne, men Herskabet i *Spær* fik hver fire. Der blev saa straalende i den hele Riddersal, saa lyst som i den rigeste Keisers Slot; og de høie Herskaber hilsede mildt og naadigt; *Hjerterdame* lod Guldviften neie, *Spærdame* svingede med Guldtulipanen saa at der kom Ildslue ud af den. De høie Par stege ud af Kortblad og Kamme, traadte i Menuet ned af Gulvet og op igjen; de dandsede i Lue og Knægtene med, det var som om hele Salen stod i Flamme; det rislede og raslede, Luen slog ud af Vinduer og Vægge, hele Slottet stod i Glød og Flamme. *William* sprang forskrækket tilside, raabte paa Fader og Moder: »Slottet brænder!« - det gnistrede og blussede; men i Ilden susede og sang det:

»Nu ride vi paa den røde Hest høiere op end der ere Skyer. Det bør sig ridderlige Mænd og Fruer, Knægtene følge med!« -

Ja, den Ende fik det med *Williams* Slot og med Herrebladene. *William* lever endnu og vasker sine

Hænder: hans Skyld var det ikke at Slottet brændte.

H. C. Andersen.

*
—
251

Qvæk.

Alle Skovens Fugle sad i Træerne paa Grenene hvor der vare Blade nok og dog vare *de enige i at ønske sig et nyt godt Blad, et Blad de længtes efter et kritisk Blad, som Menneskene have saa mange af at de Halve ere nok. Sangfuglene ønskede en musikalsk Kritik hver til Roes for sig og til Dadel hvor der var at dadle hos de Andre. Men de kunde ikke blive enige i, mellem Fuglene selv at finde upartiske Kritikere, »Fugl maa det dog være,« sagde Uglen, der var valgt som Præsident i Forsamlingen og er Viisdommens Fugl, »der bør neppe vælges fra et andet Dyrerige uden det skulde være fra Havet, der flyver Pисken som Fuglen i Luften, men det er nok ogsaa det eneste Familieskab. Men der ere jo Dyr nok mellem Fisk og Fugl.« Saa tog Storken Ordet, det skraldede ham fra Nebbet. »Der gives Væsner mellem Fisk og Fugl: Mosevands-Børnene, Frøerne, dem stemmer jeg for. De ere høist musikalske, synger i Chor, som Kirkeklokker i Skov-Eensomhed. Jeg faaer Udvee!« sagde Storken, »Krillen under Vingerne naar de synger op.« »Jeg stemmer ogsaa for Frøerne,« sagde Heiren, »de ere hverken Fugl eller Fisk, boer dog hos Fiskene og synger som Fuglene.« »Det var nu det Musikalske,« sagde Uglen, »men Bladet maa tale om Alt hvad Skjønt er i Skoven, der maa være Medarbeidere. Lad os tænke os om, hver i sin Familie.« Da sang den lille Lærke saa freidigt og smukt: »Frøen maa ikke være Herre for Bladet, nei Nattergalen.« »Hold op at qviddere!« sagde Uglen, »jeg tuder til Orden. Jeg kjender Nattergalen,
* * * * *
— — — — 252

vi ere Natfugle begge to; hver Fugl synger med sit Næb, hverken den eller jeg bør vælges. Saa blev Bladet et aristokratisk eller filosofisk Blad, et Bravour-arieblad, hvor de høitstillede raadede, det skal ogsaa være Organ for Menigmand. -«

Man var uenig om det skulde kaldes Morgenqvæk, eller Aftenqvæk eller bare Qvæk. Man stemte for det sidste.

Nu var det at faae dygtige eller anseete for dygtige Medarbeidere.

Bien, Myren og Muldvarpen lovede at skrive om Industrie, og Ingenieur-Virksomhed, deri havde de stor Indsigt.

Kukkeren var Naturdigter, ikke regnet med mellem Sangfuglene, og dog af størst Betydning for Menigmand. »Han hæver altid sig selv, han er den forfængeligste af alle Fugle, og er dog ringe at se« - sagde Paafuglen.

Saa kom Spyfluerne til Redacturen i Skoven. »Vi tilbyde vor Tjeneste. Vi kjende Menneske-Redacturer, Menneske-Kritik, man sætter sig paa det friske Kjød, spyer og saa er det raadet inden et Døgn, vi kunne ødelægge et heelt Talent om det er nødvendigt i Redactionens Tjeneste. Man kan være et som Parti *saa høitstillet Blad at man tør være raa og taber man en Subscriber faaer man 10 igjen. Vær grov, giv Øgenavne, sæt i Gabestokken, fløit i Fingrene, som det Unges Forbund, saa er Du en Magt i Staten.«

»Saadan en Luftstryger!« sagde Frøen om Storken; »jeg har virkelig som lille seet op til ham og følt en zittrende Ærbødighed, og naar han gik i Mosen og talte om Ægypten, saa udvidedes min Synskreds til fremmede underfulde Lande, men nu løfter han mig ikke meer, der er kun en Efterklang deraf, jeg er blevet klogere, tænkende, betydende, jeg leverer kritiske Artikler i Qvæk. Jeg er hvad man nævner i Dannersprogets Retskrivning og Toneklang: en Qvækling! I Menneskeverdenen er ogsaa af den Slags. Jeg har skrevet derom et Stykke i vor Blads Nederdeel.«

*
—
253

[Skriveren.]

Der var en Mand i Embede, hvori der skulde skrives pænt udenpaa, til Embedet duede han, men pæne Bogstaver kunde han ikke skrive og saa satte han i Avisen om *at faae Een der skrev pænt, og der mældte sig saa mange *at deres Navne kunde fylde en heel Bøtte. Een kunde gjøre det, og saa tog *Manden den første den bedste, men *med en Haandskrift som viiste en født Skjønheds-Skrivemaskine. Manden i Embedet havde Aand til at skrive og da nu det Skrevne stod med raske Bogstaver, sagde alle Folk: det er yndigt skrevet. »Det har jeg gjort«, sagde Fyren der var en halv Skilling værd og da han hørte det sige en heel Uge, saa blev han stolt og vilde selv være Mand i Embede. Han kunde virkelig have blevet en god *Skrivelærer og seet godt ud deri med hvidt Halstørklæde til Theevands Selskab; men han vilde nu skrive alle de andre Skrivere sønder og sammen, og han skrev om Malere og Billedhuggere, om Poeter og de som gjør Musik, han skrev en voldsom Sludder, og naar *det var alt for galt, saa skrev han næste Dag at det var en Trykfeil. Alt hvad han skrev var en Trykfeil, og i det Trykte, det var Ulykken, kunde man jo ikke see den pæne Haandskrift, der hos ham var Hovedsagen. Jeg kan knuse, jeg kan løfte, jeg er en allerhovedes Karl, saadan en lille Vorherre, og ikke saa lille endda! Det var nu Sniksnak og det døde han af og det blev fortalt... Var det nu ikke et kjedeligt

Eventyr for at pyntes paa! af en Ven af ham der kunde skrive Eventyr - men hans Livhistorie, Skridt, Skrat, - Svat, blev med den bedste Villie et daarligt Eventyr.

* *
—
254

Danish Popular Legends. By Hans Christian Andersen.

Denmark is rich in old legends of historical persons, churches, and manors, of hills, of fields, and bottomless moors; sayings from the days of the great plague, from the times of war and peace. The sayings live in books, and on the tongues of the people; they fly far about like a flock of birds, but still are as different from one another as the thrush is from the owl, as the wood-pigeon from the gull. Listen to me, and I will tell you some of them.

It happened one evening in days of yore, when the enemy were pillaging the Danish country, that a battle had been fought and won by the Danes, and many killed and wounded lay on the field of battle. One of these, an enemy, had lost both his legs by a shot. A Danish soldier, standing near by, had just taken out a bottle filled with beer, and was about to put it to his mouth, when the badly wounded man asked him for a drink. As he stooped to hand him the bottle, the enemy discharged his pistol at him, but the shot missed. The soldier drew his bottle back again, drank half of it, and gave the remaining half to his enemy, only saying, »You rascal, now you will only get half of it.«

The king afterward hearing of this, granted the soldier and his descendants an armorial bearing of nobility, on which was painted a half-filled bottle, in memory of his deed.

There is a beautiful tradition worth telling about the churchbell of Farum. The parsonage stood close by the church. It was a dark night late in the fall, and the minister was sitting up at

* *
— 255

a late hour preparing his sabbath sermon, when he heard a slight, strange sound from the large churchbell. No wind was blowing, and the sound was inexplicable to him; he got up, took the keys, and went into the church. As he entered the church the sound stopped suddenly, but he heard a faint sigh from above. »Who is there, disturbing the peace of the church?« he asked, in a loud voice. Footsteps were heard from the tower, and he saw in the passage-way a little boy advancing toward him.

»Be not angry!« said the child. »I slipped in here when the Vesper Service was rung; my mother is very sick!« and now the little boy could not say more for the tears that choked him. The minister patted him on the cheek, and encouraged him to be frank, and to tell him all about it.

»They say that my mother - my sweet, good mother - is going to die; but I knew that when one is sick unto death he may recover again and live, if in the middle of the night one dares enter the church, and scrape off a little rust from the large church-bell; that is a safeguard against death. Therefore I came here and hid myself until I heard the clock strike twelve. I was so afraid! I thought of all the dead ones, and of their coming into the church. I dared not look out; I read my Lord's Prayer, and scraped the rust off the bell.«

»Come, my good child,« said the minister; »our Lord will forsake neither thy mother nor thee.« So they went together to the poor cottage, where the sick woman was lying. She slept quietly and soundly. Our Lord granted her life, and his blessings shone over her and her son.

There is a legend about a poor young fellow, Paul Vendelbo, who became a great and honored man. He was born in Jutland, and had striven and studied so well that he got through the examination as student, but felt a still greater desire to become a soldier and stroll about in foreign countries. One day he walked with two young comrades, who were well off, along the ramparts of Copenhagen, and talked to them of his desire. He stopped suddenly, and looked up at the window of the Professor's house, where a young girl was seated, whose beauty had astonished him and the two others. Perceiving how he blushed, they said in joke, »Go in to her, Paul; and if you can get a voluntary kiss from her at the window, so that we can see it, we will give you money for travelling, that you may go abroad and see if fortune is more favorable for you there than at home.«

256

Paul Vendelbo entered into the house, and knocked at the parlor door.

»My father is not at home,« said the young girl.

»Do not be angry with me!« he answered, and the blood rushed up into his cheeks, »it is not your father I want!« And now he told her frankly and heartily his wish to try the world and acquire an honorable name; he told her of his two friends who were standing in the street, and had promised him money for travelling on the condition that she should voluntarily give him a kiss at the open window; and he looked at her with such an open, honest, and frank face, that her anger disappeared.

»It is not right for you to speak such words to a chaste maid,« said she; »but you look so honest, I will not hinder your fortune!« And she led him to the window, and gave him a kiss. His friends kept their promise, and furnished him with money. He went into the service of the Czar, fought in the battle of Pultowa, and acquired name and honor. Afterward, when Denmark needed him, he returned home, and became a mighty man of the army and of the king's council. One day he entered the Professor's plain room, and it was not just the Professor he wished to see this time either; it was again his daughter, Ingeborg Vinding, who gave him the kiss, - the inauguration of his fortune. A fortnight after, Paul Vendelbo Loevenoern (Lioneagle) celebrated his wedding.

The enemy made once a great attack on the Danish island of Funen. One village only was spared; but this was also soon to be sacked and burnt. Two poor people lived in a low-studded house, in the outskirts of the town. It was a dark winter evening; the enemy was expected; and in their anxiety they took the Book of Psalms, and opened it to see if the psalm which they first met with could render them any aid or comfort. They opened the book, and turned to the psalm, »A mighty fortress is our God.« Full of confidence, they sang it; and, strengthened in faith, they went to bed and slept well, - kept by the Lord's guardianship. When they awoke in the morning it was quite dark in the room, and the daylight could not penetrate; they went to the door, but could not open it. Then they mounted the loft, got the trap-door open, and saw that it was broad daylight; but a heavy drift of snow had in the night fallen upon the whole house and hidden it from the

* 257

enemies, who in the night-time had pillaged and burnt the town. Then they clasped their hands in thankfulness, and repeated the psalm, »A mighty fortress is our God!« The Lord had guarded them, and raised an intrenchment of snow around them.

From North Seeland there comes a gloomy incident that stirs the thoughts. The church of Roervig is situated far out toward the sand hills by the stormy Kattegat. One evening a large ship dropped anchor out there, and was presumed to be a Russian man-of-war. In the night a knocking was heard at the gate of the parsonage, and several armed and masked persons ordered the minister to put on his ecclesiastical gown and accompany them out to the church. They promised him good pay, but used menaces if he declined to go. He went with them. The church was lighted, unknown people were gathered, and all was in deep silence. Before the altar the bride and bridegroom were waiting, dressed in magnificent clothes, as if they were of high rank, but the bride was pale as a corpse. When the marriage ceremony was finished, a shot was heard,

and the bride lay dead before the altar. They took the corpse, and all went away with it. The next morning the ship had weighed anchor. To this day nobody has been able to give any explanation of the event.

The minister who took part in it wrote down the whole event in his Bible, which is handed down in his family. The old church is still standing between the sand hills at the tossing Kattegat, and the story lives in writing and in memory.

I must tell you one more church legend. There lived in Denmark, on the island of Falster, a rich lady of rank, who had no children, and her family was about to die out. So she took a part of her riches, and built a magnificent church. When it was finished, and the altar-candles lighted, she stepped up to the altar-table and prayed on her knees to our Lord, that He would grant her, for her pious gift, a life upon the earth as long as her church was standing. Years went by. Her relations died, her old friends and acquaintances, and all the former servants of the manor were laid in their graves; but she, who made such an evil wish, did not die. Generation upon generation became strange to her, she did not approach anybody, and nobody approached her. She wasted away in a long dotage, and sat abandoned and alone; her senses were blunted, she was 258 like a sleeping, but not like a dead person. Every Christmas Eve the life in her flashed up for a moment, and she got her voice again. Then she would order her people to put her in an oak coffin, and place it in the open burying-place of the church. The minister then would come on the Christmas night to her, in order to receive her commands. She was laid in the coffin, and it was brought to the church. The minister came, as ordered, every Christmas night, through the choir up to the coffin, raised the cover for the old, wearied lady, who was lying there without rest.

»Is my church still standing?« she asked, with shivering voice; and upon the minister's answer, »It stands still!« she sighed profoundly and sorrowfully, and fell back again. The minister let the cover down, and came again the next Christmas night, and the next again, and still again the following. Now there is no stone of the church left upon another, no traces of the buried dead ones. A large whitethorn grows here on the field, with beautiful flowers every spring, as if it were the sign of the resurrection of life. It is said that it grows on the very spot where the coffin with the noble lady stood, where her dust became dust of earth.

There is an old popular saying that our Lord, when he expelled the fallen angels, let some of them drop down upon the hills, where they live still, and are called »Bjergfolk« (mountain goblins), or »Trolde« (imps). They are always afraid, and flee away when it thunders, which is for them a voice from heaven. Others fell down in the alder moors; they are called »Elverfolk« (alder folks), and among them the women are very handsome to look at, but not to trust; their backs are also hollow, like a dough-trough. Others fell down in old farms and houses; they became dwarfs and »Nisser« (elves). Sometimes they are wont to have intercourse with men, and a great many stories about them are related which are very strange.

Up in Jutland lived in a large hill such a mountain goblin, together with a great many other imps. One of his daughters was married to the smith of the village. The smith was a bad man, and beat his wife. At last she got tired of it, and one day as he was going again to beat her, she took a horse-shoe and broke it over him. She possessed such an immense strength, that she easily could have broken him in pieces too. He thought about it, and did not beat her any more. Yet it was rumored abroad, and her respect among the country-people was lost, and 259 she was known as a »Trolde barn« (an imp child). No one in the parish would have any intercourse with her. The mountain goblin got a hint of this; and one Sunday, when the smith and his wife, together with other parishioners, were standing in the church-yard, waiting for the minister, she looked out over the bay, where a fog was rising.

»Now comes father,« she said, »and he is angry!« He came, and angry he was.

»Will you throw them to me, or will you rather do the catching?« he asked, and looked with greedy eyes upon the churchpeople.

»The catching!« she said; for she knew well that he would not be so gentle when they fell into his hands. And so the mountain goblin seized one after another, and flung them over the roof of the church, while the daughter, standing on the other side, caught them gently. From that time she got along very well with the parishioners; they were all afraid of the mountain goblin, and many of that kind were scattered about the country. The best they could do was to avoid quarreling with him, and rather turn his acquaintance to their profit. They knew well that the imps had big kettles filled with gold money, and it was certainly worth while to get a handful of it; but for that they had to be cunning and ingenious, like the peasant of whom I am going to tell you; as also of his boy, who was still more cunning.

The peasant had a hill on his field, which he would not leave uncultivated; he ploughed it, but the mountain goblin, who lived in the hill, came out and asked, -

»How dare you plough upon my roof?«

»I did not know that it was yours!« said the peasant; »but it is not advantageous for any of us to let such a piece of land lie uncultivated. Let me plough and sow! and then you reap the first year what is growing

over the earth, and I what grows in the earth. Next year we will change.« They agreed; and the peasant sowed the first year carrots, and the second corn. The mountain goblin got the top part of the carrots, and the roots of the corn. In this way they lived in harmony together.

But now it happened that there was to be a christening in the house of the peasant. The peasant was much embarrassed, as he could not well omit inviting the mountain goblin, with whom he lived in good accord; but if the imp accepted his invitation,

*
- 260

the peasant would fall into bad repute with the minister and the other folk of the parish. Cunning as the peasant ordinarily was, this time he could not find out how to act. He spoke about it to his pig-boy, who was the more cunning of the two.

»I will help you!« said the boy; and taking a large bag, he went out to the hill of the mountain goblin; he knocked, and was let in. Then he said that he came to invite him to the christening. The mountain goblin accepted the invitation, and promised to come.

»I must give a christening-present, I suppose; mustn't I?«

»They usually do,« said the boy, and opened the bag. The imp poured money into it.

»Is that sufficient?« The boy lifted the bag.

»Most people give as much!« Then all the money in the large money kettle was poured into the bag.

»Nobody gives more - most less.«

»Let me know, now,« said the mountain goblin, »the great guests you are expecting.«

»Three priests and one bishop,« said the boy.

»That is fine; but such gentlemen look only for eating and drinking, - they don't care about me. Who else comes!« - »Mother Mary is expected!« - »Hm, hm! but I think there will always be a little place for me behind the stove! Well, and then?«

»Well, then comes »our Lord«.« - »Hm, hm, hm! that was mighty! but such highly distinguished guests usually come late and go away early. I shall therefore, while they are in, slink away a little. What sort of music shall you have?«

»Drum-music!« said the boy; »our Father has ordered a heavy thundering, after which we shall dance! drum-music it shall be.«

»O, is it not dreadful!« cried the mountain goblin. »Thank your master for the invitation, but I would rather stay at home. Did he not know, then, that thundering and drum are to me, and my whole race, a horror? Once, in my younger days, going out to take a walk, the thunder began to drum, and I got one of the drumsticks over my thigh-bone so that it cracked. I will not have more of that kind of music! Give my thanks and my greetings.«

And the boy took the bag on his back, and brought his master the great riches, and the imp's friendly greetings.

We have many legends of this sort, but those we have told ought to be enough for to-day!

261

Denne udgave trykkes af Bianco Lunos Bogtrykkeri A/S med DeVinne Antikva. Papiret er matglittet, fuldlimet træfrit trykpapier (100 g) fra A/S De Forenede Papirfabrikker. Helshirtingsbind til en del af oplaget udføres af Petersen & Petersen. Typografi, omslag og bind efter skitser af udgiveren. Vignet af Vilh. Pedersen efter *Eventyr* 1850, se II s. 170 og IV s. 12 (lidt formindsket, titel fjernet). Bind V planlagt til udsendelse 2. april 1967. The variant notes: © 1967 Hans Reitzels Forlag A/S.

Printed in Denmark.